

Forum V

18. Suomen autonomian synty

Dokumenttitehtävä: Ylioppilaan kuvauksia Suomen sodasta

Eric Gustaf Ehrström (1791–1835) toimi Suomen sodassa Savon rykmentin komissaarina nelisen kuukautta vuonna 1808. Hänen vastuullaan olivat rykmentin huollon tilit. Se oli siviilitehtävä, joten hän ei ollut varsinainen sotilas. Ehrström oli opiskellut Turun akatemiassa. Sotaretkellä hän kulki yhdessä kapteeni Tigerstedtin kanssa, joka oli Savon rykmentin majoitusmestari.

Perjantaina 1. heinäkuuta 1808.

Illalla Tigerstedt kutsui minut paikkaan, jonne hän oli koonnut joitakin ystäviään. Siellä oli hupaisaa, tanssittiin ja juotiin, juotiin ja tanssittiin klo 12:een keskiyöllä. Minä kuvittelin jo olevani soturi ja kuvittelin myös niittäneeni laakereita. – Lopuksi alettiin laulaa. Sain kynän ja mustetta, menin yhteen kamareista, kirjoittelin siellä ja lauloin sitten boolin ääressä upseereille seuraavan impromptun:

*Se mikä vuotaa maljastamme
ja kuohuvana tulvahtaa
luo ilokentiks' vaarojamme
niit' joita sota aiheuttaa*

*Aurinko loistaa voitollemme
ja toivon kukat tielle tuo
suo laakereita kalvallemme
mi surmaa ympärilleen luo*

Näitä säkeitä toisteltiin sitten useaan kertaan ja ne saivat aikaan sen, että suurin osa Upseereista esittäytyi päästäkseen veljekseni ja toverikseni.

Maanantaina 4. heinäkuuta 1808. Pietarsaari. Uusikaarlepyy.

Nousin klo 5:ltä. – Söimme kunnon aamiaisen, jätimme hyvästit Rouva Roosille ja hänen perheelleen ja läksimme. – Tigerstedt asettui hevosen selkään ja kiirehti edeltä tavoittaakseen Rykmentin, minä ajoin perässä hänen kieseillään, ja minun jäljessäni seurasivat tavaramme erään vanhan Löf-nimisen Sotilaan kyyditseminä. – Lämpimät kyyneleet sumensivat silmiäni, kun katsoin viimeisen kerran ylös Sofie Lindskogin ikkunaan, ja miltei samanlaisin tuntein silmäilin viimeisen kerran Marien kamariin päin. Ajoin miltei ajattelematta, vain sydämeni tunsu, mitä oli menettänyt. – Suuntasimme nyt Lapuaa kohti ja jouduimme siis kulkemaan minulle aivan oudon seudun läpi. Tie kulki väliin kauniiden, väliin rumien paikkojen läpi. Kauniin joen rantamilla sijaitsevat rehevät niityt, jokien lomassa näkyi muutamia hyvin rakennettuja taloja, vaihtuivat usein ruman ja rytöisen matalan metsän peittämiin kivikkoisiin mäkiin sekä väliin kehnosti rakennettuihin tönöihin. – – Illansuussa saavuimme Ala-Jepua-nimiseen kylään, jonne meidät majoitettiin yöksi. – –

Minut on majoitettu pieneen, pimeään kamariin, vailla vuodetta; niinpä jouduin tyytymään epätasaiseen lattiaan pitkään takkiin kääriytyneenä, päänalusenani patruunatasku.

Keskiviikkona 6. heinäkuuta 1808.

Tigerstedt vaikuttaa yhä omituisemmalta ja hankalammalta. – Hän ei mielestäni näytä olevan juuri koskaan selvin päin, vaan on omien sanojen mukaan tasaisesti tuitarissa, onko siinä ihme, jos hänenlaisensa, kiivaan luonteen omaava mies, on omituinen ja vaikea.

Lauantaina 9. heinäkuuta 1808. Uusikaarlepyy.

Kun saavuimme Uuteenkaarlepyyhyn, ajoimme kestikievariin. – Tigerstedt pyysi muutamia miehiä luokseen juomaan punssia ja teki minulle todellisen palveluksen jättämällä epäkohteliaasti minut kutsumatta, mielialani oli näet silloin sellainen, etten todellakaan olisi ollut innostunut punssikalaaseista; päätin sen sijaan tehdä kävelyretken kaupungilla. Kun kuljin kapakkahuoneen oven ohi, sieltä kantautui omituista äänten sorinaa, niinpä päätin mennä sisälle voidakseni kerrankin filosofisen kylmästi tarkkailla semmoisia ihmisjoukkoja, joita odotin näkeväni siellä. – Muutamat syventyivät rupattelemaan politiikasta, siitä, miten venäläisiä pitäisi ajaa takaa ja karkottaa nämä Turun kautta Kuopioon ja sitten edelleen Pietariin – Toiset vielä päihtyneemmät juttelivat ylemmässä kerroksessa tietämättä itsekään, mistä.

Torstaina 14. heinäkuuta 1808. Lapua. Taistelu.

Klo 4:ltä aamulla 3400 miehen vahvuinen Armeija lähti liikkeelle Kenraali Adlercreutzin johdolla ja alkoi marssia Lapuaa kohti. – Pam! Kuului kauheasti jymisevä paukahdus, musiikkia ei enää erottanut lainkaan. – Muskettien yhteislaukauksia toinen toisensa perään, pian ei kuulunut muuta kuin pamahduksia pamahdusten päälle, väliin jyskivien tykinlaukausten voimistamina, ja taukojen aikana joka taholta kuului kauheaa kirkunaa ja huutoa. Savua alkoi jo kertyä, ei vielä kuitenkaan kylliksi peittämään kentän veristä näkymää. – Tuolla yksi soturi vaipui kuulan kaatamana, tuolla toinen, tuolla muuan valitti poikkiammuttua jalkaansa, tuolla toinen silvottua kättään. – Tuolla mies ryömi hullun lailla ympäriinsä ja heitti henkensä kasvot kauhistuttavasti vääristyneinä. – Voittoisa Armeijamme järjestäytyi taistelukentälle, keräsi kaatuneiden tovereiden ruumiit, hautasi ne kaikuvaan musiikin säestyksellä, laski aseensa jalalle ja yhtyi Te Deum -virteen sekä päätti näytelmän jymisevin tykinlaukauksin. – Tappiomme olivat: 4 Upseeria ja 18 rivimiestä kaatuneina ja 60 haavoittuneina. – Minä pysyttelin metsänreunassa koko sen ajan, minkä taistelua kesti, koska olin siellä parhaiten turvassa sekä kuulilta että paljastumiselta.

Sunnuntaina 17. heinäkuuta 1808. Taistelukenttä.

Olin erään Tykistöupseerin seurassa ja kävin katsomassa taistelupaikkaa. – Näky oli kammottava. – Maa ja sen sato oli kaikkialla poljettu maahan, siellä täällä lojui vielä silvottu käsivarsi, irti ammuttu jalka, siellä täällä näkyi kuivuneita verinoroja, siellä täällä joitakin verisiä vaatteita. Pahanhajuinen savu kohosi vielä venäläisten polttaman kylän palaneista jäännöksistä. Toiveeni tulla upseeriksi oli taistelun aikana ollut hetkittäin melko kiihkeä, silmäys taistelupaikalle haihdutti sen miltei kokonaan.

Eric Gustaf Ehrström. Ylioppilaan sotapäiväkirja 1808. SKS 2008.

Tehtäviä

1. Vertaa Ehrströmin lyhyttä kuvausta oppikirjan Alexander Lauréuksen maalaukseen vuodelta 1815 (s. 165).
2. Minkälainen tunnelma on ylioppilas Ehrströmin sepittämässä laulussa ennen sotaretkelle lähtöä?
3. Missä tunnelmissa Ehrström itse lähti mukaan sotaretkelle?
4. Millaisiksi Ehrström kuvasi olosuhteet taistelukentällä?
5. Millä tavalla Ehrström koki sodan?